

LITERATORUL

—
Apare Duminică
—

— Duminică, 10 Februarie 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunțurile: pe pagina 15 și 16 linia 50 b
Serisorile nefraucate se refuză. Administrația Str. Stirbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: Levante și Kalavryta, de Duiliu Zamfirescu. — Studii literare II: Precisiunea și Imaginea; — Revista teatrală, de B. Florescu. — Căscioara, poezie de A. A. Macedonschi. — Cele două cârți de Pericles Păltineanu. — Tradătorul, poezie de Th. M. Stoescu

Vem de introdus astăzi un nou nume în arena publicității literare: *Duiliu Zamfirescu* a cărui admirabilă poezie o dăm mai jos. D. Zamfirescu e tânăr și nu vom zice despre d-sa că *promite*. Prin această poezie face însă ceva mai mult: Se afirmă ca poet într'un mod strălucit. Suntem fericiți că *Literatorul* este pus astfel în pozițiune de a se înzestra cu una din acele producțiuni literare ce ne asigură că într'un timp apropiat, o nouă eră se va deschide, eră poate mult mai frumoasă de cât aceea pe care a făcut-o să nască neuitatul Heliade.

Bizară coincidență a lucrurilor omenesci! Un Zamfirescu cade zdrobit de povara decepțiunilor, cenușa lui s'a răcit, și, un alt Zamfirescu, talent mai suav, mai dulce și mai puternic, este aci, gata ca să 'l ia locul, gata să ne farmece auzul în limba armoniei și să ne legene cugetările în murmurul valurilor mării izbinduse în cadență de clasicile stânci ale Heladei.

Fiă ca cel puțin pe acesta, descuragiarea să nu 'l atingă și mizeria să nu viă într'o zi să întunece orizontul vieții sale.

Vai! Acum că am scris aceste rânduri par'că am voi să le luăm înderăt, căci, amărită viață face țara noastră poetilor săi. Par'că am regreta acum că in-

producem pe acest t n r talent. Soarta lui e hot rit  din acest moment : c t i vr jma i nu 'i vom face, c te inepte incapacit t i nu 'l vor insulta ; va fi poate silit să urce  i el intr'o zi calea calvariului ;  i va fi sete  i va inseta, se va azvirli p ine ling ilor  i el va muri de foame : El va suferi, to i ai lui vor suferi din cauza lui. O ! Poe i ! Poe i ! De ce nu vă pute i zdrobi mai bine inima  i să fit i ca toată lumea. Face-v - i lupi ca să tr i i cu lupi. Inima voastră zadarnic bate, sufletul vostru zadarnic să  nal . Nimeni nu ascultă c ntecile voastre  i le ia v ntul ! Uu Torquato Tasso  nebune ce  i ' i pierde  i libertatea chiar ; Un Dante m re expatriat ; Un Gilbert, în spital ; un Heliade.... O ! d r să nu venim la noi !

Fi  ca o altă epocă să înceapă. Talente avem ; Avea-vom  i oameni care să dea cuvenitul av nt literaturii noastre ?

S'o sperăm,  nc i pentru copii viitorului, cari ca Duiliu Zamfirescu, sunt plini de inspirațiune, măcar de ne-am mai făuri un vr jma iu, măcar de ne-am mai crea un ingrat. In c t despre laudele ce 'i dăm, despre onoarea ce 'i face *unica revistă literară* din Capitală, nu să va  ng mfa de ele, dacă va fi, aceea ce poezia de astă-zi, ne dă dreptul a crede că este. Num i mediocrit tile să  ng mfeaz . Nimeni nu ar trebui să uite aceasta.

Levante  i Kalavryta

La Missolonghi

Vo , ce'n fa a mea tăcute, mari ruini de-amintire,
  nal ta i ziduri  tirbite, triste resturi de mărire
 Vorbi i, spune i, ce e timpul, voi cari-a i purtat pe umeri
 Veacuri mari ca vecinicia, an  ce nu mai po i săi numeri !
 Spune, Zante, unde 'i timpul când Byron, în livi tire,
 Pe-ale mărei tale valuri dorul s u  i 'l legăna....,
  'ale v ntului suspine când nebuna sa iubire
 Cu suspine le'ng na ?

Missolonghi, unde 'i vremea c nd pe zidurile tale
 Surizind mureau to i Grecii ca eroii din pove ti ?
 Unde 's sfintele morminte după adormita vale
 Ce opreau cu-ale lor umbre pe drume  în a sa cale ?
 Unde 'i Botzaris eroul....? — Missolonghi, unde e ti ?

Vântul singur îmi răspunde: „tot pe lume'î trecător“
Iar pe mare echo strigă, prins de-un val spumegător:
„E trecător..., e trecător...“

I

De la Zante care 'și scaldă portocalii săi în mare
Imprejur, cât vede ochiul în nemărginita zare,
N'a purtat vre-o dată valul, pe-al său braț legănător,
Lopătar mai fără grije, mai frumos de cât Levante

De la Zante.

Către seară când el cântă, glasul lui tremurător
Mână somnul înspre crângul de tufani de iasomie
Unde miș de păsărele stați s'adormă printre flori;
Iar pe Grecele frumoase când rîzînd el le imbie
Să privească cum în unde mîre-o rază aurie
Ce voios se furișază printre lungi gene de nori;
Ele vin la țermul mării, cum albinele ușoare
Vin din stupi să se îmbete pe un sin deschis de soare,
Vin să vadă jocul apei, să asculte plînsul mării,
Să aspire adierea răcoroasă, dulce-a sărei.

„ Zantiote cu lungi gene, spuneți unde'î Kalavryta ?
„ Unde e stăpîna voastră ? Căci, pe Venus Pandemos,
„ Am trecut o noapte 'ntreagă întrebînd cerul frumos
„ De nu are printre stele vre o stea rătăcitoare
„ Ce-a venit din altă lume, lumînînd ca și un soare
Stelele din jurul ei;
„ Am cătat'o pe la vînturi; — am oprit noaptea din cale
„ Intrebînd'o de nu are printre spiritele sale
„ Sufletul unei femei;
„ Cercetat'am marea lină, vrînd să știu dacă în unde,
„ Printre albe Nereide, marea ănsă-și n'o ascunde...
„ Dar, nimic ! — Cer, noapte, mare, lung la mine au privit
„ S'-au zîmbit. ”

Zantiotele rid toate, iar Thaisa le oprește
— „ O., Levante Hyacinthus, eu ți-o spui într'un cuvînt:
„ Ești frumos, dar n'ai viața ce'n or care Grec trăește...
„ Tu o cauți printre stele, ea te 'nșală pe pămînt. ”

II

Subt o boltă 'ncondeiată cu lungi litere arabe,
 Unde aurul se leagă cu granitul African,
 Unde stau, eșiti din ziduri, sphinșii dormitând pe labe,
 Ce port vase de-alabastru, stâlpi cu capiteluri albe,
 E întinsă-o masă mare de porfir Egiptian.
 Pe sub negrele arcade, miș de candelușoare
 Imitând floarea de nufăr, dau luminii scânteetoare,
 Ale căror slabe raze lin se pierd în neagra noapte,
 Cum se pierd în depărtare năbușite, tainicii șoapte.
 Prinsă 'n două mari inele de argint, o fină plasă,
 Peste care stau întinse draperii lungi de mătășe,
 Poartă, legănând pe brațu'î, ca pe-un val tremurător,
 Corp de tânăra femeie, plin de grații, alb, ușor.

Seara, de-ar trăi pe lume într'o gingașe făptură,
 N'ar avea un ochiu mai lănged, o mai rumenită gură,
 Zîmbetul mai mort pe buze, buza mai tăinuitoare...
 Tânjitoarea ei privire, printre umbre rătăcită,
 Pare-a urmări în zboru'î o vedenie iubită
 Ce, pe căi nestrăbătute, din nainte'î vecinic fuge,
 Iar cât doru'î, nici chiar doru'î călător, n'o mai ajunge.
 Năpădită-atunci de lacrimi însese-și sinul și-l coprinde
 Vrînd în el să stăpânească un necunoscut fior...
 Sinul însese n'o ascultă, alba-î față i s'aprinde
 Și oftând, mai fără voce zice: „ah, mie-dor... mie-dor“

III

După capul Kalogria, pe o coastă, 'ntre lagune,
 Doarme dusă Missolonghi la al mării glas ușor.
 Iar legenda ei măreață veacul veacului o spune,
 Unda, vîntului ce trece, seara, orelor ce zbor.

Stai luntrașiu! Nu vezi cum superi prin a vîslelor lovire
 Majestoasa ei odihnă, visul ei de fericire...
 Nu vezi fruntea ei cernită ce măreț i-o încunună
 Cu-ale sêle roze dalbe vecinic călătoarea lună?
 Nu vezi tu cu ce sfială lunga-î haină i-o sărută
 Marea mută?

Sta! Oprește-te..., Ascultă.

— Nu... Și barca cea ușoară,
De lungi aripi legănată, ca un gând pe valuri zboară...
Eat'o... Vine... Se 'ndreptează spre castelul cel Arab
Unde Sir Hoowards Englesul, mai bogat ca un Nabab,
Și-a adus smintitu'i spleen și răceala'i englezească
Ca la lungi raze de soare calde, să și le 'ncălzească.
— O., Archipelagul mândru, câți Englezii n'a 'nveselit,
Câte suflete răcite soarele-i n'a încălzit!...
Eată barca... Eat'o vine. Lanțul ei lin se anină
După gâtul unui tigru : marmură sculptată fină ;
Iar din luntrea cea grăbită sprinten sare chiar Levante
De la Zante.

El tăcut se furișează printre salele pierdute
Intrebând lampel stinse, vorbind zidurilor mute,
Cercetând ușe cu ușe și la orî și ce mișcare
Simțind inima-i cum bate, sufletul cum îi tresare.
Iar în fund, pierdut de lume, el aude 'n cetișor
Un glas tainic ce-i șoptește : « vino... ah, mie-dor, mie-dor... »

Un pas, încă un pas... și eată'l! Eată Cleftul la intrare...
Pironit de gelosie, rămas mut de întristare
El privește la Englezul ce sărută în uimire
Mâna ei, alba ei mână, căreia nebunii să 'ntrec
Zantioții toți să 'nchine neschimbata lor iubire
Luntrea, armele și capul, tot ce poate da un Grec!

Cum îl vede, ea spre dânsul tremurând mâna 'și întinde ;
„ Vin, îi zice cu privirea, Kalavryta e a ta.
„ Vino, vis trimes de noapte și de buza-mi ce s'aprinde,
„ Dor cu ochii ca seninul. vin, lipește-ți buza ta. “
Însă el, smintit de ură, vechiul pistol din brâu apucă
Și ocheste...— Un foc roșu trece viu ca o nălucă...
Un corp cade...— O, pistolul, era vechiu dar era bun !
Kalavryta plânge 'n umbră... Grecul ride : e nebun.

Duiliu Zamfirescu.

ERATA: o greșeală de tipar ne-a făcut să dicem, în Echourile Noptei:
Dér ea, sêrutări o miă
cea ce ar schimba sensul. Trebuie:
Dér ea, sêruturi o miă.

STUDII LITERARE

II

Precisiunea și Imaginea

Incepătorilor le este greu să găscască termenul just, precis.

Voltaire a zis că cea ce caracteriză pe un scriitor care este mai presus de vulgul scriitorilor, este precisiunea și imaginea. Putem zice că fără precisiune nimeni nu merită numele de scriitor. O vorbă n'are două înțelesuri. Dicționarul synonymelor de Guizot nu este alt-ceva de cât arătarea nuanțelor fie-cărei vorbe; ar fi o greșeală spre exemplu de a confunda în limba franceză *pleurs* cu *larmes*. Și pentru limba română lucrul este adevărat. Și noi putem zice că nu avem synonyme. Uitând că ortografia se schimbă în fie care secol, Academia și-a pierdut timpul în cestiuni de ortografie. Uitând că usul face vorbele, nu autoritatea, Academia s'a ocupat cu o operă zadarnică, cea d'a ne crea vorbe. Ca Franța în secolul al XVI-lea ea a fost bolnavă de latino-manie. Uitând principiul că este românească ori-ce vorbă înțeleasă de toți Români, ori-care ar fi origina ei, Academia s'a ocupat cu luptă făcută vorbelor, și vorbele au triumfat. Dar Academia și-a pierdut timpul, și în acest timp nu s'a ocupat cu adevărata operă demnă de dânsa, fixarea înțelesului precis al vorbelor, prima condițiune a stilului. Și opera Academiei a fost atât de zadarnică în cât vedem un fapt curios petrecându-se pentru unele vorbe : poporul a reținut ambele vorbe, și cea populară de origină slavonă și cea latină introdusă, dar le-a dat nuanțe diferite. Adese ori vorba latină nu și pestrat nuanța pentru care fusese introdusă, dându-i poporul o altă nuanță. Un scriitor trebuie dar să poseadă înțelesul precis al vorbelor, și să se serve bine de dânsese, punându-le tocmai la locul lor. Dar asta nu-i de cât o calitate materială.

Este un alt fel de precisiune, cu mult mai de căpetenie, precisiunea gândirei fără care nu poate fi adevărată precisiune în stil. În zadar un scriitor m'î va pune termenele la locul lor precis. Dacă gândirea nu-i e sigură, fraza nu va avea nici tărie, nici sănătate. Pentru ca el să ne miște, pentru ca el să ne impresioneze, trebuie ca gândirea sea, — care în punctul de vedere al rațiunii pure, al filosofiei, poate fi falsă sau adevărată, aceasta nu este în cestiune, — să fie cel puțin foarte limpede în spiritul său ; trebuie ca el să o cunoască bine, ca mintea sea să o fi pătruns, ca această idee în fine, să-i fi înflăcărat simțibilitatea. S'a observat cu dreptate că puține sunt spiritele, care deșteptându-se pentru litere sau științe, se nu fi trecut printr'un period de chaos, în timpul cărui, în capul lor, toate ideile, aruncate clae pe grămadă, fără să fi avut încă timpul de a se ordona, de a-și lua locul lor cel adevărat, se ciocnesc și produc o neesprimabilă confuziune. Un asemenea spirit nu poate produce nimic, căci i lip-

sese vederea justă și limpede a lucrurilor, i lipsește precisiunea. Din contra, în autorii cei mari, ori-ce cestiune să fi tratat ei, această calitate se găsește așa de obicnuit, în cât nu îndrăznește cine-va de a-l lauda pentru asta. Această calitate, atât de căpetenie pentru un filosof, nu poate lipsi nici celor ce scriu opere de imaginațiune. Un filosof neprecis este în pericolul de a se înșela, luând vorba drept lucru. Dar deschide-ți pe Racine său pe Corneille. În acest din urmă mai ales se vede și mai bine meritul precisiunei. Racine știe tot-d'uuna cea ce vrea să zică, și e tot-d'auna precis. În Corneille expresiunea e precisă și tare de câte ori înțelege cea ce a scris, dar se zice că i se 'ntemplă une ori să nu mai înțeleagă propriile séle versuri. Neprecisiunea a fost une ori și defectul lui Lamartine, mai ales în Jocelyn. Autorii cei mai preciși sunt acei care au avut mintea cea mai justă, gândirea cea mai puternică, Descartes, Pascal, Bossuet, Fénelon, și mai ales Montesquieu și Voltaire, cu toate că acest din urmă are une ori prea mult spirit pentru a fi precis. Dar nimeni nu-l întrece în precisiune, când nu sacrifică spiritului căci Voltaire este rațiunea întrupată. Și în autorii căror le lipsește precisiunea, ca Lamartine, paginile care i-au făcut nemuritori sunt admirabile prin precisiune.

Un scriitor care aleargă după spirit, ca unii din contimpurani noștri, un scriitor care sacrifică rațiunea spiritului și antitesei, care nu caută de cât a place, nu va fi nici odată precis. Simplitatea este tot-d'auna cea mai mare din calități, și o frumusețe nudă e mai frumoasă de cât o frumusețe înțotonată, dar trebuie să fie cine-va un mare artist pentru a ști a fi simplu fără a fi steril; atunci el n'ar fi precis: obrajele cele slabe nu arată tot-d'auna tăria. Dacă ar fi adevărat aceasta, ori ce elocință ar muri. Dar pe lângă precisiune, și împreună cu precisiunea, stilul trebuie să aibă imaginea, care singură poate să-l susțină. Pictorul Genovez a zis deja: Luați zece artiști; puneți-i în fața aceluia-și arbore. Tei și zece arbori diferiți. Fie-care în adevăr va fi reprodus aceleași lini, dar va fi pus în desennul său un simțiment diferit. Conformarea arborelui, eată precisiunea; simțimentul picturii eată imaginea adică stilul. Și 'n adevăr imaginea precede de la simțiment. El o crează, și fie-care spirit vede într'un mod diferit aceleași lucru, idee său fapt. Totul este în toate, s'a zis cu dreptate. Luați faptul cel mai simplu, un om care trecând pe stradă, alunecă și cade. După diversitatea caracterelor, trecătorii se vor conduce în mod diferit. Unul va rîde cu hohot; altul va suride și va trece. Un altul va vedea accidentul fără a se ocupa de densus. Un altul nu-l va fi băgat în seamă. Acesta va tremura, iar acela va alerga în ajutor. Transportați această varietate de vederi și de simțiri în literatură, și veți avea o varietate nefinită de opere, și unul va susține cea ce altul va combate. Inima, înflăcărată de gândire, se revărsă în imagini. Ori ce om sub imperiul unei pasiuni vorbește natural prin imagine. Imaginea este absolut necesară poezilor, dar credeți oare că poate fi uitată de un prosator? Stilul lui va fi atunci reproducerea rațiunei pure: va fi stilul lui Bour-

daloue: Dar omul are o inimă, care după spusa lui Pascal, 'și are și ea rațiunile ei, care adesea sunt cele mai puternice. Pentru a mișca inima, trebuie ca un autor să lase să-și vorbească tot atât inima cât și mintea. Arta oratorică are două scopuri, a *convînge*, adică a încatena rațiunea prin argumente, și a *persuada*, adică a câștiga inima prin imagine și simțire. Rațiunea convinge, dar nu e cineva stăpân pe lectorul său auditorul său de cât când l'a prins prin rațiunile inimei, prin imaginile pasiunii.

Să adăogăm că un styl căruși lipsește una din aceste două calități, nu este stylul geniului. Geniul nu este de cat rațiunea și inima întrunite și înălțate la cel mai mare grad la care poate atinge slăbiciunea omenească. Numai prin întrunirea acestor două puteri ale omului se aridică cineva d'asupra vulgului. Când Bourdaloue vorbește, mi zic că rău fac de nu urmez povețele ce ne dă. Când Fénelon ne depinge virtutea, o găsesc plăcută. Când predică Bossuet, rațiunea mea se dă roabă, inima-mi este prinsă. Nemișcat, cu ochii plini de lacrimi, cu inima chinuită, mă urăsc pe mine însu-mi, și răpit de densusul, abjur erorile mele. Cel puțin ast-fel simțeau contimpurani. Bossuet este elocința ênsă-și, este geniul. Și ce este în Bossuet de cât o mare precisiune, și imagine avute, adică o rațiune tare și o inimă mare?

B. Florescu.

Căscioară

În drum e o căscioară
Închisă, părăsită :
Un dafin o umbrește
Subt leasa 'i înflorită.

Pridvorul ei cel verde
S'a înegrit de vreme :
Pe unde cânta mierla
Acuma buha geme.

Dar pe ferestre încă
Edera să anină
Precum de un git june
O fragedă vergină.

Și florile sêlbaticî
Formând mi de festoane
Cu degete plăpênde
S'agață de obloane !

Iur prispa e 'nvelită
De țesături fine
Dar va!, covoru-acesta
E mușchiul de ruine!

Un giam e spart, și vântul
Perdeaua când agită
I, i pare că 'nauntru
O inimă palpită.

Dér inimile care
Aci au palpitat
In groapă sfărimate
De mult s'au cufundat.

Și n'a rămas nimica,
Nimica 'n urma lor,
De cât acest cuib tainic
De fericiri ș'amor!

Alexandru A. Macedonski

Cernavoda 1879, 7 Marte.

CELE DOUĂ ETĂȚI

Cât sunt de plăcute și fără seamăn acele scurte momente, care separate din totalitatea numărătelor ore ce avem de trăit aci pe pământ, compun frumoasa și prima epocă a existenței noastre numită *tinerete!*

Dênsa, este însmăltata iarbă verde care se desfătează veselă în brațele celor d'ântêiū poetice mângâeri ale primăverei, și care se nutrește cu nesațiu din delicioasele plăceri pe cari i le oferă natura.

Ea, este profumătoarea floare crescută cu "blândețe de bine-făcătoarea căldură a soarelui, și udată cu rëcoritoarea mângăritărică rouă a cerului. Veselă și semeată, uită îndată furtuna care a izbit'o astăzi, și desprețuește amenințările uraganului de mâine. Neprevăzătoare, își asvêrlă adesea-orī plăcutele ei zile în prăpăditorul vânt al iluziunilor fantastice și al pasiunilor; își perde inocența în valurile falșelor plăceri, și nemulțumită de cea ce o înconjoară aleargă după imposibil.

Copilă resfătată și sburdalnică, nu ține socoteală de inteligența care trebuie să o conducă; ci, se lasă să fie dominată de poeticele vise ale inimii sale.

O! tinerețe, frumoasă epocă fără de asemănare a vieții noastre; ești mult mai frumoasă atunci, când putem să profităm de tine astfel după cum vrem.

Te admir grațioasă și veselă copilă învestmântată în alba ta haină a nevinovăției și a bărbăției. Te admir, văzându-ți arzătoarea dorință, cu care urmărești neîncetat poeticele vise ale puternicei tale imaginațiuni, și gloria, pentru ca să o faci să-ți coroneze și ție candida ta frunte, cu una din strălucitoarele ei raze. Îmi place să te văz, cum iubești farmecul poeziei și idealul ei. Te admir, cum iubești *munca onestă*, pentru că dânsa ne face independenți... Te admir cum ajuți pe săraci, și apoi tot astfel, cum mândră și mulțumită de faptele tale, aspiți la desfătătoarele făgăduințe ale fericirii tale. Delicioasă și incomparabilă tinerețe!, profită cu scumpătate de scurtele și plăcutele tale momente de mulțumire, și nu te amăgi să crezi, că viața constă toată numai în cea ce te înconjoară.

Nu-ți prăpădi frăgezimea, și nu-ți perde puterea zadarnic! pentru că gingașele și rumenele floricele ale etății tale, uscate și căzute, devin într-o zi, dureroasele tale eterne suferințe, cari chinându-te amar, vor zice tristei tale inime: nesimțitoare-o, suferă acum, pentru că ți-ai prăpădit zadarnic frăgezimea, vigoarea și frumoasele aspirațiuni, dar vai! atunci e prea târziu.

Pășăște dar frumoasă tinerețe, treci majestoasă și încă puternică căci acesta este singurul viitor care te așteaptă, și pe care eternitatea îl urmărește. Bătrânețea; dânsa, este ca spicul grâului copt, care își curbează fruntea sub neîmblânzita puternică ascuțită coasă a timpului care taie fără milă, în fie-care zi, câte unul din debilele firicele de verdeață, cari compun frumosul câmp al vieții noastre.

Devin'o acea bătrânețe, care să probeze acelor ce te înconjoară că ai gustat toate deliciile primei tale etăți; dar că ai petrecut acea sublimă epocă a existenței tale cu demnitate și cumpătate. Arată lumei, acea viguroasă și demnă pozițiune a secunde tale etăți, iar nici de cum, acea decadență neplăcută care se vede tot d'una la toți aceia cari și-au nesocotit cu dispreț cea mai frumoasă epocă a vieții lor!

Arată ție, acea rară demnitate atât de trebuincioasă acestei secunde etăți prin care treci: pentru că e venerabil și plăcut de vădut, un bătrân viguros, coronat cu albul lui păr și înzestrat

cu o puternică înțelepciune și prudență pe care ia dato Dumnezeu, ca resplată a a celei din tăiu etăți pe care a străbătuto cu demnitate; căci numai ast-fel, vei fi respectată bătrânețe, or de câte ori te va întâlni cineva în drumul lui; numai ast-fel dic, se va înclina înaintea ta; și'ți va da respectul pe care îl impune mărețul tău aspect.

E măreț rolul bătrâneței, dânsa, e călăuza care ne conduce pe scurtul drum al vieții ce străbatem aci pe pământ; și tot ea, este și călăuza care ne poate arăta calea pe unde să ne putem duce către D-zeu.— Ne perdem vigorea încetul cu încetul, ajungem la slăbiciunea fizică, la neputința naturală care nu se mai poate vindeca, și intrăm în starea metamorfozei prin care trece chiar cele mai ne însemnate insecte, starea aceea, care face chiar din cel din urmă verme, un fluturașiu colorat cu cele mai frumoase colori, și care ajutat de micile lui subțirele aripioare, sboră vesel și nebunatic prin aer!

Generațiunile de odinioară, respectau foarte mult pe bătrânii onorabili și viguroși; cuvântul lor, erea lege, povețele lor ascultate cu sfințenie și cinstea cea mai mare le erea acordată.—

O! frumoase timpuri, și vecinic regretate obiceiuri; cât bine în-comparabil aduceați voi ccelora cari se conformau cu voi.— Cât de bine și de salutariu, făceaă acele pierdute generațiuni în haosul veacurilor, cât de bine făceaă, de respectau și ascultaă pe bătrâni, pentru că numai aceia, cari au trăit înaintea noastră, numai dânsii pot să ne serve de exemplu, să ne conducă înțelep-tește și să ne facă demnă de respectat pe generațiunea care trăim acum.

O! timp; tu gârbove Saturn, care stai pe monumentalul colos zidit din grămădirea veacurilor!, tu bătrâne, care ne ascunzi în negura timpilor ce guvernezi peripețiile destinului însemnat de D-zeu, și prin care avem să trecem cu toții; îndeamnă prin schimbările tale care sunt experiența, îndeamnăle pe cele două ființe, adică pe cele două etăți, cari ênotă în valurile sbuciumărilor presentului, ca să ajungă la viitor, la realitate, prin Prudență și prin Curagiū.

Aratăle prin experiența pe care îi vei face s'oînțeleagă prin schimbările timpilor ce guvernezi și care schimbă toate; spunele că în aceste două principii, constă origina, și distinsul rol al tinereței, și al bătrâneței.

Am vădut adesea ori bătrâni, cari în spuneau cu multă încre-

dere, că dânșii ereaū urmașii străbunilor Romani, și care îmi diceaū:— „Copile, noi suntem urmașii degenerații ai unui neam „puternic, omenirea sa micșorat străbătând veacurile, și origina „neamului nostru s'a pierdut într'o vreme de atâtea mii de ani.“ Supus îi ascultam cu cel mai mare respect, și nu îndrăzneau ca săl contradic; dar, cugetam în trecere și diceam în mine: „că, „Omenirea nu s'a micșiorat, și că străbate încă cu putere prin „mijlocul timpilor, copii seamănă părinților, ear sângele strămo- „șesc s'a transformat cu putere curgând prin vinele urmașilor „lor, care străbat cu bărbăție haosul sbuciumărilor prezente, iz- „bind și trecând cu putere peste îngrozitoarea stâncă, compusă „din ne înblânzitele suferințe cari se află în vastul drum al exis- „tenței noastre, diceam că noi, suntem călătorii care mergem către sfâr- „șitul nostru, fără ca să cugetăm câtuși de puțin la vestmênțele „vieței pe care le lăsăm agățate pe spini semănăți în drumul „existenței noastre.

„Ziceam, că limita la care tindem să ajungem, este viitorul este „realitatea. Dar, nu iutam ênsă să dic, că materia care ne com- „pune corpul, este prea slabă se distruge, și nu pôte să reziste „nici de cum, ca să ajungă vre o dată la acel viitor pe care în- „cepem săl urmărim chiar din momentul nașterii noastre; și apoi „tot ast-fel, în reaminteam, că, corpul să transformă din timp în „timp, dar ca în cele din urmă, sufletul tot ajunge la hotarul a- „celor destine omenești, unde se află *Realitatea!*; adică, intră în e- „tatea aceea puternică și fără sfârșit, numită *Epoca neperitoare, E-* „*ternitatea!*

Pericles Păltineanu.

Trădătorul

Intr'o noapte 'ngrozitoare,
 Noapte tristă 'ntunecoasă,
 Când copacii din pădure
 Cad de vânturii dărămați,
 Și când buha cobitoare,
 Cu o voce sgomotoasă,
 Cântă fără să se 'ndure
 Celor morței destinați;

Când ninsoarea cade rece,
Răspândind în juru-î groază ;
Când pe câmpuri amorțește
Rătăcitul călător ;
Când vulturul care trece
Falnic, căutând să vadă
Prada și se năpustește
Peste ea croncănitor ;
Și când fearele cumplite,
Cu privirile de sânge,
Mugind într'a lor turbare,
Urlă groaznic către cer...
Când natură, flori iubite,
Paseri, riuri... totul plânge,
O *fantasmă* ce apare,
Printre arborii ce per,
Fuge ca o nălucire,
Ca un fulger, ce străbate
Tot ce 'n cale întâlnește;.. —
Acest monstru 'nfricoșat
Svârle din a lui privire
Flacări roșii, veninate,
Și turbarea-î pe-atât crește
Pe cât fuge ne'ncetat.
Înainte a lui nici vântul,
Nici ninsoarea nu mai cade
Și nici buha nu mai cântă ;
Iar vulturul tot flămând
Sboară, părăsind pământul,
Fiara crudă care arde
De o sete ce o svântă,
Se ascunde tremurând.

Unde merge, pe-astă vreme,
Umbra care se strecoară
Printre cręcile uscate
De al ernei rece vânt ?.....
Țara, care 'n urma-î geme
Sub sclavia ce-o 'mpresoară,

Stă cu brațele legate,
Privind tristă spre mormânt !

Ș'astă umbră 'ntunecată
Este fiul ce-a vândut,
Pe-o monedă blestemată
Muma care 'l-a născut.

Trădător al țerei tale,
Mergi dupe blestemul sėu ;
Mergi pe-a chinurilor cale,
Cazi din rėu în spre mai rėu !
Fii în veci o tărătoare
Pe pământul ce-ai trădat,
Fii un spectru de oroare,
Venzător, fii blestemat !....

Th. M. Stoenescu.

REVISTA TEATRALA

Nu cunosc mai mare supliciu de cât să stai de la opt pենe la unu și jumătate să asculți o melodramă. Am arătat în numărul trecut ce este o melodramă și cât de puțin acest gen este folositor publicului și artiștilor. Duminecă, teatrul a dat *Curcanii*, și astă-seară, Jouy, di *Ur'ta satului*. Aceste piese nefind noui, și biletul nostru nedându-ne intrarea de cât Marția, ne vom mărgini numai în prezentarea de Marți, zi în care ni s'a servit, sub numele de *Ruinele arendășiei* melodrama *La Closerie des Genêts* de Frédéric Soulié. Piesa nefind originală, nu ne vom osteni a umple revista noastră cu nararea subiectului. A urmări peripețiile unei melodrame nu este nici util, nici recreativ. Aceste peripeții fac efect pe scenă, nu într'un articol.

Dar cea ce probează cât de fals este genul melodramei, este tocmai unele peripeții din *Closerie des Genêts*. D-ra Lucila d'Estève este acuzată de lume și chiar de tatăl sėu că ar fi avut un copil. Copilul este al unei fete de țeran, amica

sa. Dar tatăl acestei fete este de față când ea e acuzată, și Lucila pentru a scăpa pe amica sea, se lasă a fi acuzată. Poate mulți să admire aceasta, dar persevera crede că acest eroism nu e natural. Strigătul adevărat ar fi fost: Nu, nu e al meu. Tată, m'am însărcinat cu dânsul, spre a scăpa pe mumă-sea. Și când tatăl i-ar fi cerut numele; ar fi refuzat acest nume, și aceasta ar fi dat tatălui vinovatei bănuieala că copilul ar fi al fiicei sêle. Acesta era mersul natural. Dar autorul a avut ideia unei scene foarte frumoase, aceea de a fi silită Luisa să citească tatălui sêu Keruan o scrisoare în care ea mărturisea totul părintelui sêu, scrisoare despre conținutul căreia a fost înșelat la începutul piesei Keruan care nu știe să citească. O altă anomalie inspirată tot de dorința de a aduce cu orî-ce chip o frumoasă scenă este venirea d-nei de Beauval la marquizul de Monteclain, venire care a devenit inutilă prin publicitatea dată de d-na de Beauval căsătoriei sêle cu George d'Estève. Sunt alte multe lucruri de zis despre țesătura acestei drame, dar le lăsăm, nemeritând o melodramă atîta osteneți. Nimic nu probează mai bine cît melodrama este un lucru de meserie nu de artă, de cît tabloul final. Toată lumea caută cu facle pe Luisa care a dispărut. O vîd aruncându-se de pe o stîncă în apă, ș'apoî vine la brațului lui Monteclain. Dar ea s'a ucis! Nu, Luisa nu era Luisa. D-na de Beauval, s'a înecat, George cel înșurat nu e înșurat și ia pe Luisa; vor fi fericiți și vor avea mulți copii. E ridicul.

Nu vom reveni asupra celor publicate în contra comitetului apropo de traduceri succesive ale acestei piese. Poate comitetul a avut rațiunile sêle: poate că n'a fost bună traducerea primitivă. Ar fi făcut totuși mai bine să răspundă la acușările ce i s'aî adus. De altă parte constatăm că bine a făcut traducătorul de nu și-a pus numele, căci nu se poate stil mai plin de galicisme, mai neromânesc, mai ridicul de cît al D-ei sêle. Înainte de a veni la jocul actorilor, să facem două observări. Anteu nu vrem a auzi din stal chemându-se figuranții. Am auzit un „Veniți toți“ care ne-a supărat. Apoî nu vrem s'auzim pe suflor. Ce iluziune mai poate rămînea spectatorului care aude pe suflor? Prima datorie a D-voastră, domnilor și doamnelor, este de a vî ști rolurile, și de și aî știut începutul nu aî știut sfârșitul.

Ne-aî plăcut foarte mult d-ra Bărsescu în rolul Lucilei și d-nu Mateescu în rolul lui Pornic. D-ra Bărsescu a executat mai ales foarte bine scena în care găsește în odăca sea pe copilul Luisei. Ce nu ne-a satisfăcut în rolul d-rei Bărsescu este maniera sa de a leșina: primul s'ă strigăt *pe aci* nu era destul de sfâșietor. D. Mateescu era prea bine, dar ca amic 'l povățuim să caute a atragerisul mai mult prin accent de cît prin st. D. Christescu a fost de tot bine în rolul lui Monteclain, fiind că era în rolul ce-î convine. În toate e adevărat zisa englesă: puneți omul cel mai bun în locul cel mai bun pentru dânsul. Căci de-l veți pune într'un loc care nu-î convine, nu va părea bun. Vom face d-lui Christescu observarea că un nobil când este înșelat, prima mișcare este mânia. Când generalul d'Estève 'l insultă, primul gest trebuie să fie de mînie; a doua mișcare este să se stăpînescă.

D-ra A. Popescu (Luiza) n'a fost bine de cât în scena între ea și Lucila unde plânge bine, poate ênsê cam exagerat, și în unele părți din scena în care Luisa 'i spune că este silită a destăinui secretul. În scena cu George a vorbit prea iute. D-ra Popescu care joacă așa de bine țêrancele române nu s'a găsit la largul ei în rolul acestei țêrance bretone.

A fost cam rece modul cum D. Manolescu a jucat pe George. În situațiunea sa desperată, el se întreabă prea liniștit: „Ce să fac?” Jocul figurei a fost excelente în momentul când Leona publică căsătoria lui cu dênza. D. P. Velescu (Keruan) a avut multe părți bune, dar, în afară că era răgușit, în scena în care dă socoteală Luisei de averea sea, nu simția în destul pasiunea concentrată și stăpânită, sau mânia, sau amorul de tată. Prea avea liniștea unui casier care n'are a se teme de Văcăresci. În altă scenă striga așa de tare încât numai putea înălța vorba pentru a striga „Indată” celor cari 'l chiamă din afară.

D. Fraivalț făcea destul de bine pe Generalul d'Estève. Vom face aci observațiunea că o intonațiune este falsă când nu-e pusă pe vorba ce trebuie. De altă parte, când un om care zice *tu* unui altui-a, 'i zice o dată: *domnule*, trebuie să simțim în accent cauza acestei schimbări, fie această cauză mânia, ironia, gluma, ori-ce. Este tocmai casul d-lui Fraivalț. Rolul din care actorul n'a putut să tragă nimic este al Leonei de Beauval, executat de D-na Pătrașcu așa în cât nici nu e de criticat. D-na Stavreasca era bolnavă; păcat, căci ar fi știut D-sa ce se face cu un asemenea rol. D-l Notara a jucat bine pe vênătorul din Africa. Dar domnule Gâtineaux, dolmanul e de mare ținută, ș'apoî soldatul frances 'și trage pipa iar nu ciubucul.

Cea ce am zis de Moștenitoriî apare și mai învederat în această piesă. Publicul nu se poate interesa la cauza care desparte pe Generalul d'Estève de marquisul de Monteclain, și apoî nici D-l Hagiescu nici mai ales publicul nu știu ce este *un vieux grugnard*, că Dominic. Încă un tip particular Francii care nu face nici un efect pe scena noastră, și nu va face până când n'or gârbovi soldații ce au fost la Plevna; după restricțiunea făcută, recunoașcem că d-l Hagiescu n'a avut alt defect în dicerea sea de cât că vocea 'i era adesea prea tânără, și că nu a pus destulă indignațiune în nararea insultei făcută Lucilei. *B. Florescu.*

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΝ 1)

Aflăm că *Telegraful* a descoperit că în poezia Română mai există ecuri și că ne va fulgera în curând cu o critică.

Il prevenim că mai există în adevăr cele din Cucoana Chirița pe care le dăm aci:

Chirițoaie
Oaie!
Amoroasă
Roasă!

În franțuzesce de și e recunoscut că Victor Hugo a făcut aceea ce se numește un adevărat *tour de force*, și de și, vrăjmașii lui, între cariî chiar Veillot, a recunoscut că au introdus un gen nou, *Telegraful*, a descoperit și existența a patru, cinci ecuri de Panard. E de prisos să adăugăm că producțiunile efemere și co'idiene nici nu sunt numărate în literatură.

(1) Ierte-ne Laurian că-i luăm această nostimadă.